

## A vendégszerkesztők bevezetője

A *Kovács* e tematikus számának központi fogalma a biológiai sokféleség (biodiverzitás). A természetvédelem legtöbb problémája mögött a biológiai sokféleség megőrzésének kérdése áll. A biodiverzitás a bioszféra és az emberiség semmivel sem helyettesíthető értéke: megóvása nélkül semmilyen élet nem tartható fenn hosszú távon, és ez természetesen az emberi létre is igaz. Ha társadalmainkat és gazdaságainkat ökológiailag fenntarthatóvá kívánjuk tenni, a gazdaságpolitikában és a gazdasági tevékenységek során kiemelt feladatnak kell tekintenünk a biodiverzitás minél teljesebb megőrzését.

E felismerés azonban hiányzik a magukat büszkén „fejlettnek” valló országokban, köztük hazánkban is. Továbbra sem hallgatunk a szerénységre és „könnyű léptekre” intő bölcs szavakra, s nem tanulunk az emberiség történelmi tapasztalataiból sem. A „fejlődés” felvilágosultnak nevezett modern gépezete magabiztosan zakatol tovább, egyedi Földünkön letarolva az összes olyan kulturális vagy természeti elemet, amely nem tudja vagy nem akarja fölvenni vele a versenyt. Ami más, az elavultnak, fejletlennek minősítetik a „fejlettek” versenypályáján. S hogy a természet és az emberi kultúrák sokféleségében rejlő szépségek eltűnnek? „*Könnycseppet sem érdemes azért ejteni, ami elvész, hiszen csakis jobb jöhet helyette!*”, „*A fejlődés szükségszerű!*” – szajkózzák a fejlődéshívők. Eszerint jobb, ami több, ami nagyobb, ami gyorsabb – és elfogyasztható. „*Ami eltűnik, annak vesznie is kell, hiszen ez az evolúció!*” – hangzik a *Darwin* gondolatait leegyszerűsítő és ideológiává alacsonyító érvelés.

*Polányi* Károly figyelmeztető szavait nem hangsúlyozhatjuk eléggé: az áruvá tett természet és ember csupán fikció. Az árufikció e formája arra szolgál, hogy gazdaság- és társadalomszervező erőként szükségszerűnek és a lehető legjobbnak állítsa be a piaci mechanizmust, s a csereértéket egyedüli értéké „nemesítse”. Napjaink piaci társadalmi e fikció bűvöletében szoronganak. Ám, miként *Polányi* rámutatott, mindezért hatalmas árat fizetünk – ökológiai, kulturális és emberi téren egyaránt. Végső soron ugyanis az emberi szabadság zsugorodik össze. A természetvédelem éppen ezért sohasem pusztán „szakmai kérdés”, hanem elkerülhetetlenül *politika*, a szó nemes, etikai értelmében: a közjó keresésének, a jobb társadalom kialakításának értelmében.

E tematikus szám szerzői és szerkesztői tudományterületeik (vagyis az ökológia és a közgazdaságtan) vonatkozó nézeteinek egy részét foglalják össze, fogalmazzák újra és gondolják tovább, miközben rámutatnak a sokféleség jelentőségére, illetve pusztításának okaira. Tovább szeretnénk javítani ökológia és ökonómia kapcsolatát, e tudományterületek közötti párbeszéd révén erősítve az alternatív gazdaság- és társadalomszervezési elvek és értékek elfogadottságát.

A szám első írásában *Bajomi* Bálint biológus, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* doktorandusza foglalja össze röviden a biológiai sokféleség

tartalmát és jelentőségét, valamint ember okozta pusztításának következményeit.

*Gonczi* Andrea biológia-környezettan szakos tanár az ökológiai közgazdaságtan jelenleg egyik legkedveltebb, ám ma még kevésbé letisztult területére vezeti az olvasót. Bemutatja az élő természet „adományait”, amelyeknek mi, emberek vagyunk a haszonélvezői. A szerző nem pusztán összefoglalja a vonatkozó szakirodalmat, hanem érdemben tovább is fejleszti azt, amely nagyban segíti az elméleti tisztánlátást és a fogalmak tisztázását.

*John Gowdy*, az ökológiai közgazdaságtan egyik nagy tekintélyű, egye-sült államokbeli kutatója tanulmányában alapos bírálattal illeti a főáramú (neoklasszikus) ökonómia értékfelfogását és módszertanát, mely szerinte hibásan közelít a biológiai sokféleség problémájához. Gowdy egy rendszer-szemléletű ökológiai közgazdaságtani keretet is fölvázol a természet érté-kének vizsgálatára, s ezzel a Polányi Károly által megkezdett úton halad to-vább.

*Balázs* Bálint doktorandusz, *Bela* Györgyi tudományos munkatárs és *Pataki* György egyetemi docens (gödöllői Szent István Egyetem, Környe-zet- és Tájgazdálkodási Intézet, Környezetgazdaságtani Tanszék, Environ-mental Social Science Research Group) tanulmányukban a természet-t növények „tájfajtaival” foglalkoznak, amely a genetikai sokféleség egyik – manapság igencsak elhanyagolt – vonatkozása. A szerzők a témát ma-gyarországi terepen vizsgálják, s empirikus adataikból kiderül, hogy a hazai intézményrendszer inkább a tájfajták kiveszéséhez járul hozzá, semmint megőrzésüket szolgálná. E tájfajták léte alapvetően fontos a genetikai sok-féleség szempontjából, eltűnésük tehát visszafordíthatatlanul szegényíti a kulturális és a gazdálkodási sokféleséget.

Zárásként *Brandmüller* Teodóra közgazdász (a Pécsi Tudományegye-tem Közgazdaságtudományi Karának doktorandusza, Fact Alkalmazott Társadalmi Kutatások Intézete) ismerteti *Frank Ackerman* és *Lisa Hein-zerling* könyvét. Az írás kiemeli a főáramú közgazdaságtan bevett mód-szertanának néhány rejtett értékeltevéését. Rendkívül visszás eredmények-hez és következtetésekhez vezet ugyanis, amikor az egyéni preferenciákat és a csereértéket kizárólagossá tevő költség-haszon elemzést olyan közja-vakra és közszolgáltatásokra terjesztik ki, mint a természetvédelem vagy az egészségügy. Mindez élesen rávilágít piaci társadalmunk szégyenletes logi-kájára, amely mindannyiunkat arra sarkall és nevel, hogy mindennek tudjuk az árát, miközben egyre kevésbé sejtjük a dolgok és az élet értékét.

PATAKI GYÖRGY – TAKÁCS-SÁNTA ANDRÁS